

جایگاه مادری در تمدن نوین اسلامی (از منظر رهبری)

زهرا ولی پور^۱

چکیده

تمدن اسلامی، در تمام تاریخ اسلام مورد توجه بوده است. تمدن اسلامی، هدیه‌ای بود که دین اسلام به جامعه بشری تقدیم کرده است. پیامبر اسلام پایه گذار این تمدن بوده و اقدامات زیادی در تشکیل تمدن اسلامی انجام داده است. تمدن اسلامی فرازها و فرودهایی داشته که با پیروزی انقلاب اسلامی با اوج شکوفایی خود رسیده است. نهاد خانواده حفظ و سلامت خود را مرهون مادر می‌داند و در طول تاریخ مادران نقش مهمی در ایجاد تمدن اسلامی داشتند، مادر که محور اصلی خانواده است، تحقق تمدن نوین اسلامی را زمینه سازی می‌کند. مقام معظم رهبری تمدن اسلامی را فضایی می‌داند که انسان در آن فضا به لحاظ مادی و معنوی می‌تواند رشد کند و به اهداف مطلوبی که خداوند متعال انسان را به خاطر آن خلق کرده است برسد، مقام معظم رهبری مادران را برای تربیت نسل‌های آینده موثر می‌دانند، جایگاه مادری را به مانند ستونی می‌دانند که به ایجاد تمدن نوین اسلامی کمک می‌کند، ایشان به نقش محوری مادران در تربیت نسل آینده تاکید فراوانی دارند. در مقاله حاضر که با روش کتابخانه‌ای و توصیفی و تحلیلی است، به بررسی جایگاه مادری در ایجاد تمدن اسلامی از منظر رهبری می‌پردازد.

کلیدواژه: تمدن، تمدن اسلامی، تمدن نوین اسلامی، مادر

^۱ - طلبه سطح ۲، حوزه علمیه الغدير، تهران.

مقدمه

تمدن اسلامی با بعثت پیامبر اکرم (صل الله علیه و آله) بوجود آمد، اما در اثر کشمکش های عقیدتی، ناتوانی حکومت ها این تمدن رو به زوال نهاد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، رهبر معظم انقلاب اسلامی نظریه تمدن نوین اسلامی را مطرح کردند. تمدن نوین اسلامی از جمله مباحث جدید عصر کنونی است (منظور از تمدن نوین اسلامی پیشرفت همه جانبه می باشد، اگر ما به عنوان یک مصداق عینی و خارجی برای درک معنای تمدن نوین اسلامی باشیم می توانیم بگوییم هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی می باشد.) (بیانات رهبری در دیدار جوانان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۰۷/۲۳).

تحقق تمدن نوین اسلامی از وعده های حتمی خداوند متعال است انقلاب اسلامی ایران اولین مقدمه شکل گیری تمدن نوین اسلامی است. از مهم ترین وظایف زن نقش مادری است. در دین اسلام ارزش فراوانی به جایگاه مادری داده شده است. مطالعه تاریخ نشان می دهد که هر چند زنان در جامعه گذشته از جایگاه خوبی برخوردار نبودند اما نقش مادری مورد احترام بوده است. این مادر است که تمدن و فرهنگ یک جامعه را به فرزند خود منتقل می کند. پیامبر اسلام (صل الله علیه و آله) میفرماید: *الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمّهَاتِ*، بهشت از زیر پای مادران آغاز میشود، یعنی همه سعادت ها از مادر سرچشمه میگیرد. مهم ترین آثار علمی نزدیک به موضوع این نوشتار عبارتند: از کتاب نقش و رسالت زن جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلام و تجدد برگرفته از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی به کوشش میرحسین بانکی پور فرد ناشر انتشارات انقلاب اسلامی چاپ هشتم زمستان ۱۴۰۰ این کتاب به گردآوری جامع و منظمی از فرمایشات رهبر انقلاب در مورد زنان جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلام و تجدد است و مطالب آن در سه محور اهمیت و ریشه یابی مسائل زنان و زن در فرهنگ غرب و منزلت و جایگاه زن در اندیشه اسلامی گردآوری و تنظیم شده است و کتاب دیگر فرهنگ و تمدن اسلامی نوشته دکتر علی اکبر ولایتی ۱۳۸۴ این کتاب به تفصیل به تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی پرداخته است اما به نقش مادران در ایجاد تمدن اسلامی اشاره نکرده است. مقاله زن سبک زندگی و تمدن سازی نوین اسلامی نویسنده: نیا فاضل خاتمی (مجله پیام زن تیرماه ۹۳ شماره ۲۶۷) نقش زنان در تمدن سازی نوین اسلامی را به اختصار بررسی نموده است. اما فرمایشات گهربار مقام معظم رهبری درباره نقش زنان در تمدن اسلامی را مورد توجه قرار نداده است اما این مقاله درصدد بررسی نقش و جایگاه مادری در تمدن نوین اسلامی می باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی تحلیلی و کتابخانه ای است.

مفهوم شناسی

۱- تمدن

تمدن در لغت به معنای ، تخلق به اخلاق اهل شهر و انتقال از خشونت و جهل به حالت ظرافت و انس و معرفت^۱، در فرهنگ فارسی شهرنشین شدن، خوی شهر گزیدن و با اخلاق مردم آشنا شدن، زندگانی اجتماعی، همکاری مردم با یکدیگر در امور زندگانی و فراهم ساختن اسباب ترقی و آسایش خود است.^۲

معنای اصطلاحی تمدن، شامل مجموعه پیچیده‌ای از پدیده‌های اجتماعی قابل انتقال، حاوی جهات مذهبی، اخلاقی، زیباشناختی فنی یا علمی و مشترک در همه اجزای یک جامعه وسیع و یا چندین جامعه مرتبط با یکدیگر است.^۳ تمدن، پیشرفت‌های انسان در زمینه‌های مختلف است. تمدن با زندگی اجتماعی مترادف است، تعریف رهبر معظم انقلاب از این واژه این است که تمدن به معنای زندگی توأم با نظم علمی با تجربیات خوب زندگی، استفاده از پیشرفت‌های زندگی می‌دانند.^۴

۲- تمدن اسلامی

واژه تمدن اسلامی از آنجا که یک ترکیب است ، مستقلاً در لغت نامه‌ها دارای معنا نیست ، بلکه هر یک از این واژه‌ها جدای از یکدیگر دارای معناست، معنای تمدن بیان شد و اما معنای کلمه اسلامی اینکه منسوب است به اسلام ، واژه اسلام از ریشه (س ل م) گرفته شده است . معنای لغوی اسلام عبارت است از : عاری بودن از آفات ظاهری و باطنی^۵، واژه "اسلام" مصدر باب افعال از "س ل م" به معنای صحت، عافیت و دوری از هر گونه عیب، نقص و فساد است و در باب افعال به معنای "انقیاد ، اطاعت و امتثال امر و نهی بدون هیچ گونه اعتراض" است^۶ و در اصطلاح: اسلام آخرین و کامل‌ترین دین توحیدی است که بر مبنای وحی الهی و آخرین کتاب آسمانی یعنی قرآن کریم و به امر الهی و به وسیله حضرت خاتم الانبیا برای هدایت انسان‌ها در مکه اعلام شد و با وجود مخالفت و ممانعت مشرکان در تمام جزیره العرب انتشار یافت. بعد از رحلت آن حضرت توسط مسلمانان در سراسر عالم منتشر گشت. با پیدایش اسلام و انتشار سریع و گسترده آن در میان اقوام و ملل و جلب

^۱ -دهخدا، علی اکبر. لغت نامه دهخدا.

^۲ -عمید، حسن، فرهنگ عمید.

^۳ -راغب اصفهانی ،حسین بن محمد (المفردات فی غریب القرآن) ، ج ۱، ص ۴۷۱.

^۴ -بیانات رهبری، ۱۳۷۶/۱۱/۱۴.

^۵ - راغب اصفهانی، ابوالقاسم، مفردات قرآن کریم.

^۶ - النکت و العیون، (تفسیر ماوردی)، ج ۱، ص ۳۷۹ - ۳۸۰.

و جذب فرهنگ های گوناگون بشری، بنای مستحکم و عظیمی از فرهنگ و تمدن انسان پایه گذاری شد که در ایجاد آن ملل و نژادهای مختلفی سهمیم بودند این ملل با ارزش ها و ملاک های نوین اسلامی موفق به ایجاد تمدنی شدند که بدان تمدن اسلامی گفته می شود از این رو تمدن اسلامی تمدن یک ملت یا نژاد خاص نیست، بلکه مقصود تمدن ملت های اسلامی است که عرب ها، ایرانیان، ترک ها دیگران را شامل می شود که به وسیله دین رسمی یعنی اسلام و زبان علمی و ادبی یعنی عربی با یکدیگر متحد شدند.^۱

۳- مادر

مادر واژه فارسی است، در عربی به معنای (ام) می باشد (ام) در عربی به اصل و وجود چیزی می گویند، که با او تربیت نمود یا اصلاح نموده یا او را به وجود آورده است، مادر اسم و به معنای مام و مامو مار می باشد. مادر مجازاً صفت است، دانشگاه و خاک در زمین مادر تلقی می شود.^۲ معنای اصطلاحی مادر، کسی است که پرورش فرزندان را در دوران بارداری و پس از آن بر عهده دارد و در انجام این وظیفه بدون هیچ چشم داشتی مادی یا معنوی کوشا است.

۴- تمدن نوین اسلامی

تمدن نوین اسلامی به معنای پیشرفت همه جانبه می باشد. هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی ایجاد یک تمدن نوین اسلامی می باشد. مجموعه ای از همه آداب و رسوم، اعتقادات و باورها، سنن، معارف علوم اسلامی، ذخایر مشترک مادی و معنوی که در میان ملت های مسلمان وجود دارد.^۳

تمدن اسلامی زیر بنای تمدن ها

تمدن اسلامی، با ریشه های عمیق در تعالیم های دینی و فرهنگی، یکی از بزرگترین و تاثیرگذارترین تمدن ها در تاریخ بشریت است، این تمدن که از شبه جزیره عربستان آغاز شد، به سرعت به نقاط دیگری از جهان گسترش یافت و میراث غنی از دانش فرهنگ و هنر به جای گذاشت. تمدن اسلامی در قرن هفتم میلادی، با ظهور پیامبر اسلام، حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) و نزول قرآن کریم آغاز شد. این دوران با تاکید بر دانش و یادگیری، به سرعت به دوران طلایی علم و فرهنگ در جهان اسلام تبدیل شد. دانشمندان مسلمان در زمینه هایی مانند ریاضیات، نجوم، پزشکی، فلسفه و هنر به پیشرفت های چشمگیری دست یافتند. در طول دوران طلایی، دانشمندان اسلامی مانند ابن سینا،

^۱ -بابایی، رضا، دیانت و عقلانیت.

^۲ - دهخدا، همان.

^۳ -مقام معظم رهبری ۱۳۹۱/۱۰/۱۹.

الخوارزمی، ابن خلدون و بسیاری دیگر با آثار برجسته خود، چهره علم و دانش را دگرگون کردند. این دوران شاهد تاسیس مدارس، کتابخانه‌ها و بیمارستان‌هایی بود که به مراکز دانش و پژوهش تبدیل شدند. تمدن اسلامی با تاثیرگذاری بر تمدن‌های دیگر نقش مهمی در پیشرفت علم و فرهنگ جهانی داشته است. انتقال دانش از جهان اسلام به اروپا در دوران رنسانس نمونه‌ای از این تاثیرات است. امروزه تمدن اسلامی با چالش‌ها و فرصت‌های جدیدی روبرو است. با وجود تغییرات گسترده در جهان مدرن میراث تمدن اسلامی همچنان به عنوان منبع الهام و دانش برای مسلمانان و غیر مسلمانان باقی مانده است. مقام معظم رهبری تمدن اسلامی را فضایی می‌داند که انسان در آن فضا به لحاظ معنوی و مادی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی برسد که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است، زندگی خوب و عزتمندی داشته باشد. انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت، تمدن اسلامی به این معنی است و هدف و آرمان نظام جمهوری اسلامی این است.^۱ در این تعریف ابعاد گوناگون فرهنگ و تمدن مادی و معنوی بشر مطرح شده است، که منجر به تکامل او و قرب به خدا می‌شود.

انتقال تمدن از اسلام به غرب

اسلام در پیدایش تمدن در غرب نقش اساسی داشته است که از سه راه انجام گرفت ترجمه کتاب‌های عربی به زبان‌های اروپایی استفاده از کتاب‌های عربی که دانشمندان مسلمان نوشته بودند. در دانشگاه‌ها و مراکز علمی غرب آشنا شدن مسلمانان با مسیحیان در جنگ‌های صلیبی که در آنجا آنان با فرهنگ و تمدن اسلامی آشنا شدند. (نفوذ اخلاقی مسلمانان اقوام وحشی اروپا را که سلطنت روم را زیر و زبر نمودند، داخل در طریق آدمیت نمود و نفوذ عقلایی آنان، دروازه علوم و فنون و فلسفه را که ما اروپائیان از آن بی‌خبر بودیم به روی ما باز کرد و تا ۶۰۰ سال مسلمانان استاد ما بودند).^۲ مغرب زمین اطلاعات خود را مدیون دانشمندان اسلامی هستند، گوستاولوبون فرانسوی مینویسد شرق از حیث تمدن تاثیرات خیلی زیادی به وسیله جنگ‌های صلیبی به اروپا بخشید^۳ پزشکان اسلامی به وسیله راه‌های گوناگون در پزشکی غرب تاثیر گذاشتند. یکی از راه‌ها، ترجمه متعدد آثار پزشکان اسلامی بود که به زبان لاتین ترجمه شد. تاسیس بیمارستان در اروپا تحت تاثیر بیمارستان‌های شرقی اسلامی بوده است پزشکان اروپایی درمان بسیاری از بیماری‌ها از جمله سرخک، حصبه و طاعون، بسیاری از جنبه‌های علمی پزشکی از جمله انواع جراحی‌ها را از مسلمانان

^۱ -بیانات مقام معظم رهبری ۱۳۸۳/۳/۲۲.

^۲ -گوستاولوبون فرانسوی، تمدن اسلام و عرب ص ۷۵۱.

^۳ - گوستاولوبون فرانسوی، همان، ص ۴۲۸.

گفته می‌شود به پیشانی مادرش نگاه کنید، بعد از آن بنویسید. آنها به پیشانی مادرش که نگاه می‌کنند وحی را می‌بینند و با نگاه کردن به آن، شکل، قیافه، مقدار عمر، عهد و پیمان‌های زندگی، سعادت، شقاوت و تمام شئون زندگی کودک را می‌نویسند. منظور از لوح پیشانی مادر کنایه است از مغز و دستگاه فکری مادر که فرشتگان الهی با نگاه به آن به زمینه‌هایی که در ساختمان وجودی فرزند به واسطه پرورش یافتن در رحم مادر و تغذیه از خون او به وجود آمده انعکاس یافته است، پی می‌برند و می‌نویسند.^۱ مادر با داشتن اندیشه‌های متعالی، رعایت تقوا، تعهد اخلاقی و به کار بستن احکام الهی در تامین سعادت فرزند خود می‌کوشد. تاریخ گواه است که مردان و زنان بزرگ از آغوش مادران با ایمان و با تقوا برخاسته است. مادرانی که در موقع بارداری مراقب غذای خود بودند، سعی می‌کردند که همواره با وضو باشند و در دوران شیرخوارگی علاوه بر اجتناب از غذاهای شبه ناک هرگز بدون وضو به کودکانشان شیر نمی‌دادند، همواره به یاد خدا بودند. به این وسیله برای ساختن یک جامعه پاک اسلامی تلاش می‌کردند. دامن مادر بزرگترین مدرسه‌ای است که بچه در آنجا تربیت می‌شود. آنچه که بچه از مادر می‌شنود غیر از آن چیز نیست که از معلم می‌شنود، در دامن مادر بهتر تربیت می‌شود تا در جوار پدر تا در جوار معلم.^۲

نقش مادر در تربیت و سازندگی انسان

مادر، قلب خانه، مظهر مهر، عاطفه، محبت، صفاست. مهم‌ترین وظیفه مادران تربیت فرزند است. او اولین آموزگار است. ترقی، پیشرفت، تنزل و عقب ماندگی اجتماع در دست بانوان است. دل انسان در دوران کودکی صفحه‌ای است که هر نقشی را می‌پذیرد. هنگامی که در این رابطه از طرفی ارتباطی را که مادر با فرزند دارد و از طرفی آمادگی کودک برای پذیرش هر نقش را در نظر بگیریم می‌بینیم اهمیت و ارزش گفتار مبارک پیامبر اکرم (ص) که فرمودند: (الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ: بهشت زیر پای مادران است) بهتر درک می‌کنیم.^۳ اگر مادران کودکان خود را امروز با ایمان، درست کار، شجاع، عدالت‌خواه، حقگو و راستگو تربیت کنند فردا با همین صفات عالی در جامعه ظاهر خواهند شد. جامعه‌ای با این مزایا به وجود خواهد آمد و فضای جامعه را فضای بهشت خواهد ساخت و اگر به عکس مادران در نتیجه ضعف ایمان با جهل، بی‌سوادی و نداشتن رموز تربیت صحیح، فرزندی

^۱ - نوری همدانی، حسین، جایگاه بانوان در اسلام، ص ۴۶۱.

^۲ - بیانات امام خمینی (ره) در جمع اعضای انجمن اسلامی معلمان، صحیفه نور، ج ۸، ص ۲۴۱-۲۴۷.

^۳ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۸.

تربیت کنند که بد اخلاق، دروغگو، ترسو، خودخواه، نادان و بی تقوا باشند فردای جامعه، جامعه ی فاسد و منحط خواهد بود^۱.

آرمان انقلاب اسلامی ایران تحقق تمدن نوین اسلامی

امام خمینی انقلاب عظیمی را در آخر قرن بیستم، رهبری و هدایت نمود و توانست با وجود محدودیت هادر دورانی که تاریک و ظلمانی بود تمدن اسلامی را تاسیس بکند، او با همراهی مردم ایران توانست ابر قدرت های دنیا را درهم بکوبد، اندیشه او برگرفته از آیین اسلام و فقه اسلامی است. او پیرو امام علی (علیه السلام) و فرزندان اوست، انقلاب اسلامی با دیگر انقلاب ها فرق داشت انقلاب اسلامی از پشتوانه عظیم فلسفه، فقه و معارف شیعه برخوردار و بر پایه فرهنگ و اعتقاد ایمان استوار است و حاکم کردن فرهنگ توحیدی به جای فرهنگ استبدادی به گفته امام راحل انقلاب اسلامی تحفه الهی و هدیه غیبی بود که از جانب خداوند بر این ملت مظلوم عنایت شده است^۲. انقلاب اسلامی افزون بر اینکه تحول بنیادین عرصه های مختلف فرهنگی سیاسی و اجتماعی است، انقلاب دینی بر پایه تفکر شیعی که آن را از سایر انقلاب ها جد می سازد، در واقع به دلیل همین ویژگی این انقلاب است که نظریه پردازان موجود نتوانستند این انقلاب را به درستی تحلیل کنند^۳.

انقلاب اسلامی از ابتدا اهداف مشخصی برای خود داشت رهبر و ملت از آغاز تا کنون در جهت دستیابی به آنها از هیچ کوششی فروگذار نکردند. از اهداف انقلاب اسلامی، عدالت خواهی، تربیت و تزکیه انسان و تشکیل نظام توحیدی برای دستیابی به سعادت دنیوی و دستیابی به حیات طیبه بر خور داری از رفاه و امنیت و استقلال اقتصادی حاکمیت اسلام و قرآن در زندگی بشرو تکریم انسان و نفی فقر و فساد و تبعیض در نتیجه احساس خوشبختی و سعادت، بازگرداندن عزت اسلامی به مسلمانان، استقلال، آزادی، رشد معنوی، تعالی مادی، ایجاد محیط امن و با کرامت از جمله اهداف انقلاب به حساب می آیند. انقلاب اسلامی باتکیه بر معارف اسلامی نمی توانست در برابر ستمگری ها به مسلمانان، تحقیر و استعمار قدرت های ظالم سکوت کند و به نام انقلاب اسلامی که عبارت بود از بازگشت به احکام ناب آسمانی دستیابی به عزت و کرامت انسانی آزادی از سلطه مدیریت های ظالمانه و پست در منطقه و جهان و قرار گرفتن در مسیر رشد و تعالی و پیشرفت به سرعت جای خود را در جهان اسلام و در میان مستضعفان باز کرد. بیداری هایی در تمام جهان به دنبال داشت^۴. انقلاب اسلامی زیر بنای فعالیت خود را

^۱ نوری همدانی، همان، ص ۴۵۳.

^۲ - صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۴۰۱.

^۳ - عیوضی، محمد رحیم، درآمدی تحلیلی بر انقلاب اسلامی ایران، ص ۵.

^۴ - موسوی خمینی، روح الله، رفتار سیاسی امام خمینی، ص ۶۶۵.

اسلام وقوانین الهی قرارداده است، مثل خوداسلام دارای احکام ثابت و متغیر بوده و هست، از اصول انقلاب اسلامی پایبندی به اسلام و قرآن و دفاع از محرومان و مستضعفان، عدم گرایش به قدرت‌های شرق و غرب و عدم خوف و هراس تهدیدهای قدرت‌های مادی و امیدواری به نصرت و امدادهای الهی تکریم انسان به معنای واگذاری حقیقی حق تصمیم‌گیری و تعیین سرنوشت به انسان فراهمسازی راه کمالجویی و تقرب انسان به خدا، هویت جویی براساس مفاهیم عمیق اسلامی، حرکت اصیل مردمی و تکیه بر قدرت عموم مردم انقلاب اسلامی توانسته به عنوان یک حرکت الهی در ایجاد و استمرار بیداری اسلامی ایستادگی کند.

نتیجه‌گیری:

شکل‌گیری تمدن، یکی از مهم‌ترین آرزوهای بشر در طول زندگی بوده است. تمدنی که زندگی انسان را در مسیر تعالی قرار دهد و امنیت و آسایش را برای او به ارمغان آورد. انسان بدون وجود تمدن روی پیشرفت و ثبات را نخواهد دید. دین‌های توحیدی نیز به دنبال این بودند که انسان را در مسیر تعالی و سعادت قرار دهند و یکی از راه‌ها برای سعادت دنیوی و اخروی انسان شکل دادن به تمدن است. مسلمانان با الهام گرفتن از عناصر اصیل اسلامی با بهره بردن از تمدن‌های پیشین توانستند پایه‌های اول تمدن اسلامی را بنا کنند. از مهمترین شاخصه‌های ایجاد تمدن نوین اسلامی نگرش توحیدی و وحدت امت اسلامی و تعاون و همکاری اتکا به نیروی جوانی است. تقویت هر کدام از این شاخصه‌ها می‌تواند روند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را سرعت ببخشد و به عنوان تمدنی که سابقه کهن آن به صدر اسلام برمی‌گردد در زمان حال بار دیگر احیا گردد از سوی دیگر عواملی مانند انگیزه‌های غیر الهی نفاق و تفرقه، تعصب، تبعیض نژادی و اختلاف‌های طبقاتی از جمله مهم‌ترین موانع و آسیب‌هایی هستند که موجب ضعف و انحطاط در تحقق تمدن نوین اسلامی می‌شود.

خانواده زیربنای تمدن اسلامی است. در این میان مادران جایگاه والایی دارند. در آیات و روایات برای مادر ارزش والایی در نظر گرفته شده است. در نگاه دین پایگاه مادری با توجه به نقش‌های گوناگونش از پایگاه ارزشمندی برخوردار است و تأثیرات مثبتی برای فرد و جامعه به دنبال دارد. رهبر انقلاب نقش مادر را مایه انتقال عناصر هویت ملی و افشاننده بذر ایمان در دل‌ها می‌داند. خانواده به عنوان نخستین هسته جامعه و از عوامل اصلی انتقال سنت‌ها به نسل دیگر است. با پیروزی انقلاب اسلامی نقطه عطفی بر ایجاد تمدن نوین اسلامی پدید آمد و با دگرگون شدن معادلات حاکم بر زندگی جمعی فضای مناسبی برای تمدنسازی اسلامی فراهم شد.

فهرست منابع

-قرآن کریم.

-رساله حقوق امام سجاد.

فهرست کتب فارسی

- ۱- بابایی، رضا، دیانت و عقلانیت (۱۳۵۷).
- ۲- توماس واکر آرنولد والفرد گیومه ، نقاشی در اسلام، بررسی جایگاه هنر تصویری در فرهنگ مسلمانان، (۱۹۲۸ق).
- ۳- خدای، نرگس، مادری حقوق و مسئولیت ها، ناشر دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، (۱۳۹۶).
- ۴- دهخدا، علی اکبر. لغت نامه دهخدا، تهران، نشر موسسه لغت نامه ی دهخدا، (۱۳۶۴).
- ۵- رضایی ، سید عبدالرئوف ، نقش جنگ های صلیبی در انتقال تمدن اسلامی به غرب ، مرکز جهانی علوم اسلامی ، معاونت پژوهشی-قم: (۱۳۸۶).
- ۶- سعیدی فاضل، روح الله، تمدن نوین اسلامی، ج ۱، معاونت پژوهشی حوزه علمیه خراسان (۱۳۹۸).
- ۷- علاسوند، فریبا، زن در اسلام ، مرکز نشر هاجر، چاپ پنجم، بهار (۱۳۹۴).
- ۸- عمید، حسن، فرهنگ عمید، مشهد، انتشارات امیرکبیر، (۱۳۳۲).
- ۹- عیوضی ، محمدرحیم، درآمدی تحلیلی بر انقلاب اسلامی ایران ، (۱۳۹۵).
- ۱۰- قرائتی ، محسن ، تفسیر نور ج ۹ ، تهران: مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، (۱۳۸۷).
- ۱۱- گوستاولوبون فرانسوی، تمدن اسلام و غرب، ترجمه محمدتقی فخر داعی گیلانی، تهران پایگاه مطبوعات علی اکبر علمی چاپ چهارم ، (۱۳۳۶).
- ۱۲- موسوی خمینی، روح الله، رفتارسیاسی امام خمینی، قدرو لایت، تهران، (۱۳۹۱).
- ۱۳- موسوی الخمینی (ره) ، روح الله ، صحیفه نور ، ج ۲۱، انتشارات موسسه چاپ و نشر وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سال (۱۳۷۰).
- ۱۴- نوری همدانی ، حسین ، جایگاه بانوان در اسلام، انتشارات مهدی موعود، چاپ اول ، (پاییز ۱۳۸۲).
- ۱۵- ولایتی، علی اکبر، فرهنگ و تمدن اسلامی، دفتر نشر معارف، (۱۳۸۴).
- ۱۶- بیانات امام خمینی (ره) در جمع اعضای انجمن اسلامی معلمان، صحیفه نور ، (۵۸/۵/۲۶).
- ۱۷- یانات حضرت ایت الله خامنه ای (مد ظله العالی) ، جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلامی و تجدد، انتشارات انقلاب اسلامی، چاپ هشتم (زمستان ۱۴۰۰).
- ۱۸- بیانات رهبری در دیدار جوانان خراسان شمالی، (۱۳۹۱/۷/۲۳).

فهرست کتب عربی

- ۱- امین، سیدمحسن، اعیان الشیعه، دارالتعارف، (۱۴۲۱ق).
- ۲- النکت و العیون، (تفسیر ماوردی)، دار الکتب العلمیه، منشورات محمد علی بیضون، بی تا.
- ۳- راغب اصفهانی، ابوالقاسم. مفردات قرآن کریم، تحقیق صفوان عدنان. داوودی، بیروت، داروالشامیه، (۱۴۱۶).
- ۴- راغب اصفهانی حسین بن محمد (المفردات فی غریب القرآن)، دفتر نشرالکتاب، (۱۴۰۴ق).
- ۵- شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، دارالکتب الاسلامیه، (۱۳۹۰ق - ۱۳۴۳ش).
- ۶- فی ضلال القرآن، ناشر احسان، (۱۳۹۴).
- ۷- نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، موسسه آل البيت ع، (۱۴-۱۳۶ق).
- ۸- الحر العاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، کتابفروشی اسلامی، (۱۳۷۸).

فهرست مقالات

- ۱- امیری، اقبال - یوسفوند، رحیم، الزامات و آسیب های تحقق تمدن نوین اسلامی، پژوهش نامه اندیشه معاصر، سال دوم، شماره ۲، بهار ۱۳۹۸.
- ۲- خاتمی، نیافضه، زن سبک زندگی و تمدن سازی تمدن نوین اسلامی، مجله پیام زن، تیرماه ۱۳۹۳، شماره ۲۶۷.
- ۳- محمودی نسب، معصومه-نیکو خصال، معصومه، نقش بانوان در ایجاد تمدن نوین اسلامی با تاکید بر قرآن کریم و منویات مقام معظم رهبری، تخصصی مطالعات تربیتی و اجتماعی قرآن و عترت، سال چهارم، پاییز و زمستان ۱۴۰۰.